

Geniet eens van een gedicht

Een literatuurproject op het vmbo

Op de vmbo-afdeling van het Kandinsky College in Nijmegen wordt het eindexamenjaar afgesloten met een klein literatuurproject van de sectie Nederlands. Leerlingen zijn hierbij intensief bezig met het lezen en schrijven van poëzie. Wegens succes wordt dit project al drie jaar achtereenvolgend geïmplementeerd. Een gesprek met Ton Josemans, die het samen met zijn collega's van de sectie Nederlands organiseert.

Leo Ewals

Josemans legt eerst uit hoe het project begonnen is: 'De leerlingen van 4-vmbo moesten ieder jaar voor de lijst lezen. Ze lazen een aantal boeken en maakten de bekende boekverslagen. Daar waren we niet zo gelukkig mee: er werd veel overgenomen. Toen werd het leesdossier ingevoerd. We besloten om thematisch te gaan lezen en daar enkele activiteiten aan te koppelen. Zo moesten ze zelf secundaire literatuur verzamelen en een tijdsbeeld maken: vijf aspecten moesten ze dan behandelen over bijvoorbeeld het geloof, de mode, de muziek of de politiek van een periode. Een andere opdracht was: schrijf een zakelijke brief aan een uitgever of instantie die meer informatie over het thema kan geven.'

Daarnaast moesten de leerlingen ook altijd een gedicht in hun leesdossier opnemen. Dat kon een bestaand gedicht zijn, maar nog beter was het als ze dat zelf schreven. Josemans: 'Drie jaar geleden zijn we begonnen om die gedichten te bundelen. We deden er een aardige kift omheen, tegenwoordig voorzien van een foto van alle eindexamenleerlingen en de titel *Geniet eens van een gedicht*. Bij de officiële diploma-uitreiking aan het

einde van het jaar wordt die bundel dan meegegeven aan de leerlingen.'

Onderwerpen

Een gedeelte van de leerlingen wordt geïnspireerd door de boeken die ze zelf lezen, zoals *Blauwe Plekken* van Anke de Vries, *Turks Fruit* en *Kort Amerikaans* van Jan Wolkers en boeken van de Marokkaans-Nijmeegse schrijfster Zohra Zarouali. Josemans: 'Verschillende kinderen kennen Zarouali persoonlijk, omdat ze in de buurt van de school woont.'

Een meisje schreef bijvoorbeeld het volgende gedicht, naar aanleiding van het boek *Augurken met slagroom*, debuutroman van de Franse Stéphanie:

Ze heeft twee ouders die er
nooit zijn en
dat vindt ze niet fijn.
Het doet zelfs pijn.

Ze heeft alleen haar kat
en die is zo lui als een deuremat.

Ze haat haar moeder, want die
gedraagt zich niet als haar opvoeder
maar als een loeder.

Ze maakt lijstjes
over meisjes die het al zijn.
En daarmee eindigt dit gerijm.
Waar zullen haar ouders nou
zijn?

Ook zijn er onderwerpen die direct uit hun eigen leefwereld komen: het week-eind, voetbal) en andere hobby's, de school, pesten en drugs. Natuurlijk zijn er ook thema's als vriendschap en liefde, culturele verschillen of kindermishandeling in de dossiers te vinden. Zo schreef een jongen het volgende gedicht:

Ik zat bij wiskunde te denken aan jou,
maar het viel niet uit te rekenen
hoeveel ik van je hou.
Mijn Ti-30 deed het niet zo goed,
ik moest het doen met veel spoed.
Mijn vingers deden pijn
en dat was niet zo fijn.
Ik deed het alleen voor jou,
omdat ik heel veel van je hou.

Soms komen er hele persoonlijke ervaringen naar voren. Drie jaar geleden was er een meisje dat net haar vader had verloren. Ze schreef toen dit gedicht.

Voor mijn allerliefste pappa

We waren met z'n drietjes,
mama, ik en jij,
we kunnen het niet geloven,

het doet ontzettend pijn,
Mama en jij hadden grote plannen,
maar nu, nu is alles anders.

We staan ervan te kijken,
dat jou dit overkwam,
we vonden het zo raar,
je was zo'n pientere man,
je dacht dat je vast zat,
nog aan de boom gezegeld,
maar nee, je was te snel beneden.

Nu is het zo gegaan,
en zijn we met z'n tweeën,
nu moeten we zonder jou,
en verder met ons leven.

Papa is bij mama,
papa is bij mij,
wij houden van papa,
niet alleen nu,
maar voor altijd.

Soms schrijven leerlingen gedichten
over van andere schrijvers. Josemans:
'Meestal zie je dat als docent wel. Maar
ook dan zijn ze met literatuur bezig,
lezen, zoeken wat ze leuk vinden en
maken een persoonlijke keuze.'

Reacties

De leerlingen zijn altijd zeer enthousiast als ze de bundel onder ogen krijgen. Ze lezen elkaars gedichten, praten erover en zeggen welke ze echt mooi vinden. Het is opvallend dat bijna geen enkele leerling niets inlevert. Josemans: 'Ze willen allemaal in de bundel staan. Sommige leerlingen leveren meerdere gedichten in en willen ook dat die allemaal in de bundel komen. Ze zijn echt trots als het af is en ingeleverd. Vorig jaar stonden er zo'n 120 gedichten in van circa 80 leerlingen.'

Josemans laat ook extra bundels drukken voor gebruik in de lessen in de lagere klassen. De leerlingen reageren daar altijd positief op: 'Ze vinden

het leuk om gedichten tegen te komen van mensen die ze kennen en kunnen er een hele tijd in zitten lezen.' Ook de schrijvers zelf blijven trots op hun werk. 'Vaak ook komen leerlingen na een jaar hun hele leesdossier ophalen,' vertelt Josemans. 'Soms is dat omdat ze het nodig hebben voor een vervolgopleiding, soms ook gewoon omdat literatuur kennelijk een beetje voor ze is gaan leven.'

Leerlingen produceren steeds een ontroerende, humoristische, persoonlijke en kritische bundel. 'Vaak zit ik er zelf nog in te lezen,' vervolgt Josemans. 'Het is een mooie herinnering aan de leerlingen en de lessen die je met ze had.' ■